РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЛІТАРНОГО ВПЛИВУ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

2
ТОМ

Національна академія наук України
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»
Центр перспективних досліджень і співробітництва
з прав людини у сфері економіки
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
Національна академія правових наук України
Відділення теорії та історії держави і права
Донецький науковий центр Національної академії наук України
та Міністерства освіти і науки України
Програма розвитку ООН в Україні
Офіс аналітики та консультацій з питань сталого розвитку

РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЛІТАРНОГО ВПЛИВУ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

ТОМ 2

Київ - 2023

УДК 316.42/.43+338+34+502/504](477)"364"(06)=161.2=111
Р64

Загальна редакція:

Устименко В.А., директор Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Рецензенти:

член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук, старший науковий співробітник Князєв С.І.

доктор юридичних наук, професор Лазур Я.В.

Рекомендовано до друку Вченою радою Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» (протокол № 11 від 29 травня 2023 року)

Розвиток України в умовах мілітарного впливу: соціально-правові, економічні та екологічні аспекти : Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 28 березня 2023 р.). У 2-х томах. Том 2. За заг. ред. Устименка В.А.; ред.-упоряд.: Градобоєва Є.С., Іларіонов О.Ю., Санченко А.Є. Київ: ВАІТЕ, 2023. – 296 с.

ISBN 978-617-14-0141-9 (Т. 2.)

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції *«Розвиток України в умовах мілітарного впливу: соціально-правові, економічні та екологічні аспекти»*, яку ініційовано Державною установою «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» та проведено 28 березня 2023 року спільно з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Національною академією правових наук України, Програмою розвитку ООН в Україні, українськими і зарубіжними громадськими організаціями за фінансової підтримки Уряду Японії. Представлено результати науково-практичних досліджень із пропозиціями і рекомендаціями щодо розвитку соціально-економічної та екологічної сфер на тлі мілітарного впливу. Враховано нові підходи до формування системи правових методів і засобів забезпечення економічної безпеки країни, діяльності суб'єктів господарювання за воєнних загроз і релокації, захисту прав людини у сфері господарювання в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, покращення раптово враженого війною суспільного добробуту та захисту довкілля, що зазнає багатоаспектного негативного впливу.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів різних спеціальностей закладів вищої освіти, працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фахівців-практиків, суб'єктів господарювання та їх об'єднань, широкої зацікавленої громадськості.

The collection comprises the materials of the International scientific and practical conference *«Development of Ukraine under the Impact of War: Socio-Legal, Economic and Ecological Aspects»*, initiated by the State Institution «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine» and held on March 28, 2023 in cooperation with the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights, National Academy of Legal Sciences of Ukraine, United Nations Development Programme (UNDP) in Ukraine, Ukrainian and foreign civil society organisations with the financial support of the Government of Japan. The collection presents the results of scientific and practical research, which provide proposals and recommendations for the development of socio-economic and ecological areas of relations under the military impact. They consider new approaches to formation of a system of legal methods and means of ensuring the economic security of the country, functioning of economic entities under the military threats and circumstances of relocation, protection of human rights in economics under martial law and during the post-war recovery, improvement of the rapidly affected by the war public welfare, and protection of environment, undergoing a multifaceted negative impact.

For scientists, lecturers, graduate students and students of various specialties of higher education and scientific institutions, employees of the State power authorities and local self-government bodies, practitioners, economic entities and their associations, and the general public interested.

Підготовлено за сприяння Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні в межах проекту «Належна обачність щодо прав людини в глобальних ланцюгах постачання: впровадження Керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини для справедливого повоєння», що реалізується в Україні за фінансової підтримки Уряду Японії.

Викладені у цьому виданні погляди належать автором і не можуть вважатися такими, що виражають офіційну позицію ООН, Уряду Японії. Наведені інформація та розробки дозволені для вільного копіювання, перевидання і поширення на всій території України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо за такого копіювання, перевидання та поширення зроблене обов'язкове посилання на автора і суб'єкта майнового права на ці інформацію та розробки.

ISBN 978-617-14-0099-3

© Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», 2023
© Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, 2023
© Відділення теорії та історії держави і права Національної академії правових наук України, 2023
© Донецький науковий центр Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України, 2023
© Програма розвитку ООН в Україні, 2023
© Офіс аналітики та консультацій з питань сталого розвитку, 2023
© Автори тез і статей, 2023

National Academy of Sciences of Ukraine
State Organisation "V. Mamutov Institute of Economic and
Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine"
Centre for Advanced Studies and Cooperation on Human Rights in Economics
Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Department of Theory and History of the State and Law
Donetsk Scientific Centre of the National Academy of Sciences of Ukraine
and of the Ministry of Education and Science of Ukraine
United Nations Development Program (UNDP) in Ukraine
Office for Analytics and Advice on Sustainable Development

DEVELOPMENT OF UKRAINE UNDER THE IMPACT OF WAR: SOCIO-LEGAL, ECONOMIC, AND ENVIRONMENTAL ASPECTS

VOLUME 2

Kyiv - 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 2. ГОСПОДАРЮВАННЯ Й ПРАВА ЛЮДИНИ НА ТЛІ МІЛІТАРНОГО ВПЛИВУ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНЕ СТАНОВИЩЕ ТА МІЖНАРОДНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ 11

2.1 Керівні принципи ООН з питань бізнесу та прав людини у застосуванні: практика суб'єктів господарювання під час війни 12

СКИБЕНКО Елла, КАПЛІНА Владислава. Поглиблена належна обачність зарубіжних компаній щодо прав людини під час війни в Україні 12

ФАШІЙОНЕ Марко. Відповідальне ведення бізнесу в секторі озброєнь. Деякі спостереження у світлі міжнародних правових рамок з питань бізнесу та прав людини (укр. та англ.) 19

МИТНИК Олена. Відповідність державної політики та законодавства України політиці та заходам Європейського Союзу у сфері бізнесу та прав людини 34

ЛЯШЕНКО Вячеслав, ЛІЩУК Олександр, ЛУК'ЯНОВ Анатолій. Деякі концептуальні питання повоєнної неоіндустріальної модернізації . .43

СЕРТ Олександр. Економіко-правові аспекти становлення і розвитку однорівневої структури корпоративного управління 54

ЧЕРЕВАТСЬКИЙ Данило, ЛИПНИЦЬКИЙ Денис. Впровадження в Україні інституції метагувернерів як інструменту мережевої структуризації економіки і соціальної сфери 60

ДЕРКАЧ Елла. Імплементація інституту авторизованого економічного оператора в Україні: проблеми та перспективи 64

ГАРАГОНИЧ Олександр. Правові проблеми управління підприємствами в умовах воєнного стану 69

БРЮХОВЕЦЬКА Наталя. Гнучке управління підприємствами в мобілізаційній економіці з використанням цифрових інструментів 74

ПОЛІНКЕВИЧ Оксана. Цифрова трансформація бізнес-моделей сталого розвитку підприємств 80

ЧОРНА Олександра. Формування інституціонально-правових засад трансформації промислових підприємств до цифрової економіки 84

КОРИТЬКО Тетяна. Напрями цифрової трансформації промисловості . . .91

РЯБЕЦЬ Наталія. Релокація підприємницьких структур як компонент національної економічної безпеки України в умовах війни . . .95

ЛАЙКО Олександр. Інституціональна підтримка розвитку підприємницького сектору в громадах України у контексті повоєнного відновлення та євроінтеграції 100

ЄМЕЛЬЯНЕНКО Лариса, БОЛОБАН Яна. Комунікаційна взаємодія між органами влади та бізнесом в умовах воєнного конфлікту 106

НІКІТЕНКО Лілія. Партисипативні практики в умовах української дійсності 112

ВИСОЦЬКИЙ Дмитро. Правове забезпечення фінансової підтримки інноваційної діяльності 118

ПЕТРОВ Олександр. Наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань ціноутворення на повітряному транспорті в умовах мілітарного впливу 123

НІКІШИНА Оксана, ТАРАКАНОВ Микола. Інституціональне забезпечення локальних молочних ринків у воєнний та повоєнний періоди 127

ГЕРАСИМЧУК Єлизавета. Деякі проблеми проведення торговельних розслідувань в Україні у період воєнного стану 132

ІВАНОВ Олександр, КОТОВА Любов. Врегулювання трудових спорів у воєнний час 138

РЯБОВ Дмитро. Обґрунтування законодавчих змін щодо зменшення судових витрат на професійну правничу допомогу: регламент Європейського суду з прав людини 146

ПРИЛУЦЬКА Аліна. Господарсько-правові аспекти судової та позасудової медіації 151

2.2 Розбудова територій зі спеціальним режимом господарювання в Україні в умовах мілітарного впливу 155

ЗАБЛОДСЬКА Інна, ГАЛГАШ Руслан. Економіко-правові кейси Чернігівщини щодо запровадження спеціального режиму господарювання 155

РОГОЗЯН Юлія. Цифровізація розбудови територій зі спеціальним режимом господарювання в умовах мілітарного впливу 159

ВАРТАНОВА Олена. Психологічні фактори економічної поведінки молоді в умовах мілітарного впливу 164

ГРЕЧАНА Світлана. Оцінка збитків та шкоди, завданої збройною агресією проти України, на рівні територіальних громад 170

ЛУЦКІВ Олена. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні продуктивної спроможності економіки регіону 176

МАРТИНОВИЧ Наталія. Від слів до дії: про розподіл територій за їх функціональним типом та оцінку соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови країни 180

РОМАХОВА Оксана. Визначення напрямів та інструментів адміністрування відбудови і розвитку територій зі спеціальним режимом господарювання в умовах мілітарного впливу 186

СЕРЄБРЯК Станіслав. Види спеціальних режимів господарювання на територіях різних функціональних типів в умовах мілітарного впливу 193

ЛЯШЕНКО Павло, БУРБЕЛО Сергій. Сучасні економіко-правові інструменти господарювання в умовах мілітарного впливу 197

АХРОМКІН Євген, КУЧМЕНКО Віталій. Безпековий аспект розбудови територій зі спеціальним режимом господарювання в умовах мілітарного впливу 201

СОЛДАК Мирослава. Вплив війни на формування політики розвитку старопромислових територій 205

БУДНІКЕВИЧ Ірина, КРУПЕННА Інга, БАРАНЮК Діана. Досвід Ізраїлю з розвитку інновацій та туризму в умовах воєнних дій 211

БОЙЧЕНКО Еліна. Методичні підходи до оцінки соціально-економічної результативності та ефективності повоєнного відновлення територій 218

ШАТНЕНКО Катерина. Принципи розвитку індустріальних парків для сприяння повоєнному відновленню України 223

КОВПАК Андрій. Цифрова спроможність належного врядування в територіальних громадах 227

2.3 Особливості економіко-правового забезпечення відкритості міста в контексті мілітарного впливу та повоєнного відновлення держави 232

ТАРАСЕВИЧ Олена. Забезпечення відкритості міста в умовах мілітарного впливу: економіко-правові аспекти 232

КІРІН Роман. Правове регулювання еколого-експертних відносин в умовах мілітарного впливу на довкілля 237

ГРАДОБОЄВА Єлизавета. Повоєнне відновлення міст на засадах відкритості: проблеми та рішення 245

ЖИЛІНСЬКА Людмила. Економіко-організаційне забезпечення відкритості міст України: проблеми та перспективи 251

ФІНАГІНА Олеся, ПРИГОДЮК Олена. Кластери в системі відновлення українських міст: актуальні питання відкритості соціально-економічного розвитку 256

СЬОМКІНА Тетяна, БІЛОПОЛЬСЬКИЙ Микола. Методологічні підходи до формування стратегії відродження містоутворюючих підприємств 261

КВАСНІЦЬКА Ольга. Містобудівна реформа в ракурсі сучасних тенденцій суспільного розвитку та повоєнних потреб країни 265

НЕСТЕРОВ Геннадій. Проблеми та особливості функціонування комунального сектору міської економіки в умовах мілітарного впливу . . 271

ЗАБЛОДСЬКА Дар'я, ВОЛКОВА Анастасія. Сучасні інструменти відкритості міста в контексті мілітарного впливу та повоєнного відновлення держави 277

CONTENTS

PART 2. ECONOMIC ACTIVITIES AND HUMAN RIGHTS ON THE BACKGROUND OF THE MILITARY IMPACT IN UKRAINE: CURRENT SITUATION AND INTERNATIONAL LANDMARKS FOR DEVELOPMENT . 11

2.1 Implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights: Practices of Economic Entities in the Wartime . 12

SKYBENKO Ella, KAPLINA Vladyslava. Heightened human rights due diligence of foreign companies during the war in Ukraine 12

FASCIGLIONE Marco. Responsible business conduct in the arms sector. Some remarks in the light of the business and human rights international legal framework (in Ukrainian and English) 19

MYTNYK Olena. Alignment of Ukrainian policy and legislation with the policy and measures of the European Union in the sphere of business and human rights. 34

LIASHENKO Viacheslav, LISHCHUK Oleksandr, LUKIANOV Anatolii. Some conceptual issues of the postwar neo-industrial modernisation 43

SERT Oleksandr. Economic and legal aspects of formation and development of the one-tier model of corporate governance. 54

CHEREVATSKYI Danylo, LYPNYTSKYI Denys. Implementation of a meta-governors institution in Ukraine as an instrument of the network structuring of economy and social sphere. 60

DERKACH Ella. Implementation of a legal institute of an authorised economic operator in Ukraine: challenges and prospects. 64

HARAHONYCH Oleksandr. Legal problems of management of enterprises under the martial law conditions. 69

BRYUKHOVETSKA Natalya. Flexible management of enterprises in the mobilisation economy with the use of digital tools 74

POLINKEVYCH Oksana. Digital transformation of business models for sustainable development of enterprises 80

CHORNA Oleksandra. Formation of the institutional and legal basis for transformation of industrial enterprises to the digital economy. 84

KORYTKO Tetyana. Directions of the industry's digital transformation. 91

RIABETS Nataliia. Relocation of business structures as a component of the national economic security of Ukraine in conditions of war. 95

LAIKO Oleksandr. Institutional support for development of the entrepreneurial sector in local communities of Ukraine in the context of the post-war recovery and European integration 100

YEMELIANENKO Larysa, BOLOBAN Yana. Communication interaction between public authorities and business in conditions of the military conflict. 106

NIKITENKO Lilia. Participative practices in conditions of the Ukrainian realities 112
VYSOTSKY Dmytro. Legal ensuring of financial support for innovative activities. 118
PETROV Oleksandr. Approximation of the Ukrainian legislation to the EU law on pricing in the field of the air transport under the military impact. . 123
NIKISHYNA Oksana, TARAKANOV Mykola. Institutional ensuring of local milk markets in the war and post-war periods. 127
HERASYMCHUK Yelyzaveta. Some issues of conducting trade investigations in Ukraine during the martial law period 132
IVANOV Oleksandr, KOTOVA Liubov. Settlement of labour disputes in the wartime 138
RIABOV Dmytro. On the reduction of court expenses for professional legal assistance: regulation of the European Court of Human Rights 146
PRYLUTSKA Alina. Economic and legal principles of judicial and extrajudicial mediation 151

2.2 Development of territories with a special economic management regime in Ukraine in conditions of the military impact 155

ZABLODSKA Inna, HALHASH Ruslan. Economic and legal cases of the Chernigiv Region regarding the introduction of a special economic management regime 155
ROHOZIAN Yuliia. Digitalization of development of territories with a special regime of economic activity under the military impact 159
VARTANOVA Olena. Psychological factors of the economic behaviour of youth in conditions of the military impact 164
HRECHANA Svitlana. Assessment of losses and damages caused by the armed aggression against Ukraine at the level of territorial communities . . . 170
LUTSKIV Olena. Role of information and communication technologies in increasing the productive capacity of the region's economy 176
MARTYNOVYCH Nataliia. From words to actions: on the division of territories by their functional type and assessment of the socio-economic efficiency of the post-war reconstruction of the country 180
ROMAKHOVA Oksana. Determination of directions and administration tools for the reconstruction and development of territories with a special economic management regime under the military impact. 186
SIERIEBRIAK Stanislav. Types of special regimes of economic activity on the territories of different functional types in conditions of the military impact 193
LIASHENKO Pavlo, BURBELO Serhii. Modern economic and legal tools for economic activity under the military inmpact 197
AKHROMKIN Yevhen, KUCHMENKO Vitaly. Security aspect of the development of territories with a special economic activity regime in conditions of the military impact. 201

SOLDAK Myroslava. Impact of the war on formation of the development policy of Ukraine's oldindustrial territories 205

BUDNIKEVICH Iryna, KRUPENNA Inga, BARANYUK Diana. Israel's experience in development of innovations and tourism in conditions of military actions 211

BOICHENKO Elina. Methodological approaches to assessment of the socio-economic effectiveness and efficiency of the post-war recovery of territories 218

SHATNENKO Kateryna. Principles of industrial parks' development to facilitate the post-war recovery of Ukraine 223

KOVPAK Andriy. Digital capacity of the good governance in territorial communities 227

2.3 Peculiarities of the economic and legal ensuring of the city openness in the contexts of the military impact and post-war recovery of the State 232

TARASEVYCH Olena. Ensuring of the city openness in conditions of the military impact: economic and legal aspects 232

KIRIN Roman. Legal regulation of environmental-expert relations in conditions of the military imact on environment 237

GRADOBOIEVA Yelyzaveta. Post-war recovery of cities on the basis of openness: problems and solutions 245

ZHYLINSKA Lyudmyla. Economic and organizational ensuring of the city openness in Ukraine: problems and prospects 251

FINAHINA Olesia, PRYGODIUK Olena. Clusters in the system of recovery of Ukrainian cities: current issues of openness of the socio-economic development 256

SIOMKINA Tetiana, BILOPOLSKY Mykola. Methodological approaches to formation of a strategy for the revival of city-forming enterprises. 261

KVASNITSKA Olga. Urban-planning reform in the perspective of the current social development trends and the post-war needs of the country . .265

NESTEROV Hennadii. Problems and specific features of functioning of the utility sector of the urban economy under the military impact. 271

ZABLODSKA Daria, VOLKOVA Anastasia. Modern tools of the city openness in the context of the military impact and the post-war recovery of the State 277

КІРІНА Людмила. Цифрова трансформація сфери охорони здоров'я в умовах відкритості міста: інформаційно-правовий аспект 282

KIRINA Liudmyla. Digital transformation of the health care sphere in conditions of the city openness: informational and legal aspects. 282

ЛИГА Андрій. Економіко-правове забезпечення прозорості господарських практик під час захисту прав споживачів на муніципальному рівні в умовах мілітарного впливу. 290

LYGA Andriy. Economic and legal ensuring of transparency of economic practices in the consumer rights' protection at the municipal level in conditions of the military impact 290

МАРТИНОВИЧ Наталія / MARTYNOVYCH Nataliia,
канд. екон. наук, доцент, старший науковий співробітник
відділу проблем міжрегіонального співробітництва,
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»,
м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-9884-6052

ВІД СЛІВ ДО ДІЇ: ПРО РОЗПОДІЛ ТЕРИТОРІЙ ЗА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ТИПОМ ТА ОЦІНКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ

Анотація. У статті окреслено ключові методичні положення щодо розподілу територій за їх функціональним типом, які є обов'язковою складовою оцінки соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови нашої країни. Сформовано вихідні дані для побудови системи координат розподілу регіонів України за їх функціональним призначенням та здійснено розподіл регіонів за їх функціональним типом.

Ключові слова: соціально-економічна ефективність, регіон, функціональний тип територій, повоєнна відбудова.

FROM WORDS TO ACTIONS: ON THE DIVISION OF TERRITORIES BY THEIR FUNCTIONAL TYPE AND ASSESSMENT OF THE SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF THE COUNTRY

Abstract. The article outlines the key methodological provisions concerning the division of territories by their functional type, which is a mandatory component of assessing the socio-economic efficiency of the country's post-war reconstruction. The initial data for the construction of a coordinate system for the division of the regions of Ukraine according to their functional purpose are generated; a proposal on the division of the regions with regard to their functional type is presented.

Keywords: socio-economic efficiency, region, functional type of territories, post-war reconstruction.

Сучасні умови розвитку українського суспільства можна охарактеризувати як найскладніші у новітній історії України. Навмисне руйнування РФ як країною агресором інфраструктури, а в деяких випадках її повне знищення, спричиняють катастрофічні наслідки, що призводять до стрімкого падіння економіки, росту інфляції, збіднення населення, масової міграції тощо. Наразі українська наука не має науково-практичного досвіду відновлення чи стимулювання розвитку регіонів в умовах війни. Відсутній відповідний інструментарій адаптації наявних науково-методичних підходів до повоєнної розбудови територій. Отже, для соціально-економічного відтворення регіонів необхідно запропонувати такі шляхи, які б дозволили максимально ефективно у короткий термін відновити господарський комплекс України та звичний рівень життя населення. Мета цього дослідження полягає у розробленні методичного забезпечення розподілу територій за їх функціональним призначенням та практичної реалізації оцінки соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови нашої країни.

Попередні напрацювання за НДР 0122U002121 «Розбудова територій пріоритетного розвитку в умовах збройного конфлікту: оцінка результативності та ефективності» дають підстави стверджувати про необхідність створення принципово нового інструментарію оцінки темпів відновлення територій, постраждалих в результаті війни. Раніше вже було сформульовано основні концептуальні положення, згідно з якими перш, ніж перейти безпосередньо до процедури оцінки, необхідно розподілити території відповідно до їх функціонального призначення [1, с. 57-71], типологізацію яких закріплено в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09.07.2022 р. № 5323 [2]. Згідно зі ст. 112 «Для планування відновлення та стимулювання розвитку регіонів та територій, а також з метою запровадження органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування спеціальних механізмів та інструментів визначаються такі функціональні типи територій: 1) території відновлення; 2) регіональні полюси зростання; 3) території з особливими умовами для розвитку; 4) території сталого розвитку.

З огляду на це, далі представлено результати розподілу регіонів відповідно до закріпленої в Законі типологізації. На засадах матричного підходу запропоновано сформувати систему координат, розподілу регіонів України задля визначення положення точки на площині, що описує відповідність регіону конкретному функціональному типу. Зазначимо, що різниця між соціально-економічним результатом та ефективністю полягає в тому, що результат – це факт того, що відбулось, у той час, як ефективність це – стан, який характеризується сукупністю показників в динаміці. Детально автор-

ські судження представлено в опублікованій праці «Комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих територій через війну» [1].

Як вісь «X» – економічний стан, використано значення показника валового регіонального продукту (далі – ВРП) у розрахунку на 1 особу за період 2016-2020 рр. Більш детальна аргументація обрання цього показника відображена в Аналітичній записці «Оцінка соціально-економічної ефективності повоєнної розбудови територій». Об'єктивний розподіл регіонів за соціальною складовою, на відміну від економічної, є більш складним процесом. Донині залишається відкритим питання пошуку оптимального критерію та сукупності показників соціальної ефективності. Складність цього процесу полягає в тому, що соціальну ефективність неможливо виразити одним показником. Відтак соціальну ефективність – вісь «У» відобразили крізь сукупність основних соціально-економічних показників, які використовуються Державною статистикою України. До таких віднесені: 1) чисельність населення по регіонах, тис. осіб, 2) зайнятість населення в регіональному розрізі віком 15-70 років, тис. осіб, 3) наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, грн, 4) витрати населення у розрахунку на одну особу, грн. Для розміщення всіх цих показників на одній вісі було здійснено розрахунок інтегрального коефіцієнту. Вартісні показники, на основі яких побудовано вісі X та У, з метою зняття впливу інфляційної складової модифіковано у відносні шляхом ділення значення показника по регіону на його значення по країні в цілому.

Як вже зазначалося, під час розподілу територій використовувалися офіційні статистичні данні. Зокрема, вихідні та результуючі таблиці з соціально-економічними показниками побудовано на засадах Статистичної збірки «Валовий регіональний продукт за 2021 рік» [3], Статистичних збірок «Регіони України, 2017-2021» [4-8]. Використання методичного прийому ілюструється на даних за 2016-2020 рр., оскільки станом на 20.03.2023 р. відсутня статистика по ВРП. Зауважимо, що розподіл територій за функціональним типом є першим етапом оцінки соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови країни.

Далі представлені результати практичної апробації методики розподілу територій. У таблиці 1 наведено вихідні дані для рисунку 1. Формування вихідних даних відбувалося шляхом побудови п'яти проміжних таблиць, в які було занесено показники за період 2016-2020 роки, та зроблено гармонізацію отриманих результатів задля приведення різновимірних показників до загальної розмірності для їх зіставлення. На засаді отриманих відносних оцінок здійснено розрахунок середнього значення за кожним показником і регіоном. Середній показник $(\bar{Z}_{ij})$ розраховано за формулою:

$$\bar{Z}_{ij}=\frac{\sum_{i=1}^{n} K_n}{n} \quad (1)$$

Таблиця 1. Вихідні дані для побудови системи координат

№ з/п	Регіони	Чнас	Знас	Днас	Внас	X	У
1	Вінницька (ТзОУР)	0,04	0,04	0,95	0,91	**0,8**	**0,49**
2	Волинська (ТзОУР)	0,02	0,02	0,79	0,85	**0,7**	**0,42**
3	Дніпропетровська (ТСР)	0,07	0,09	1,24	1,15	**1**	**0,64**
4	Донецька (ТВ)	0,10	0,04	0,56	0,40	**0,5**	**0,28**
5	Житомирська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,91	0,92	**0,7**	**0,47**
6	Закарпатська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,71	0,78	**0,5**	**0,39**
7	Запорізька (ТСР)	0,04	0,04	1,15	1,09	**1**	**0,58**
8	Івано-Франківська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,84	0,85	**0,7**	**0,44**
9	Київська (ТСР)	0,04	0,05	1,10	1,30	**1,3**	**0,62**
10	Кіровоградська (ТзОУР)	0,02	0,02	0,88	0,92	**0,8**	**0,46**
11	Луганська (ТВ)	0,05	0,02	0,35	0,26	**0,2**	**0,17**
12	Львівська (ТСР)	0,06	0,06	0,96	1,01	**0,8**	**0,52**
13	Миколаївська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,94	0,94	**0,9**	**0,49**
14	Одеська (ТСР)	0,06	0,06	1,07	1,20	**0,9**	**0,60**
15	Полтавська (ТСР)	0,03	0,03	1,04	1,00	**1,4**	**0,53**
16	Рівненська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,82	0,82	**0,6**	**0,43**
17	Сумська (ТзОУР)	0,02	0,03	0,97	0,89	**0,7**	**0,48**
18	Тернопільська (ТзОУР)	0,03	0,02	0,75	0,78	**0,5**	**0,40**
19	Харківська (ТСР)	0,06	0,08	1,01	1,25	**0,99**	**0,60**
20	Херсонська (ТзОУР)	0,02	0,03	0,87	0,95	**0,6**	**0,47**
21	Хмельницька (ТзОУР)	0,03	0,03	0,90	0,91	**0,7**	**0,47**
22	Черкаська (ТзОУР)	0,03	0,03	0,87	0,95	**0,88**	**0,47**
23	Чернівецька (ТВ)	0,03	0,02	0,74	0,85	**0,4**	**0,41**
24	Чернігівська (ТзОУР)	0,02	0,03	0,89	0,92	**0,8**	**0,47**

Джерело: розраховано автором за даними [3–8].

Отже, регіони України розподілилися між трьома квадрантами: території відновлення, території з особливими умовами розвитку та сталого розвитку. До територій регіональних полюсів не попав жоден з регіонів. Наведений фрагмент практичної апробації теоретичних положень доводить дієвість та доцільність запровадження цього підходу для подальшої оцінки соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови країни. Крім того, автором розроблено характеристики кожного із зазначених типів територій, а також шкалу інтерпретації отриманих результатів, які будуть оприлюднені в інших публікаціях, в том числі в журналах, індексованих в Scopus, Web of Science.

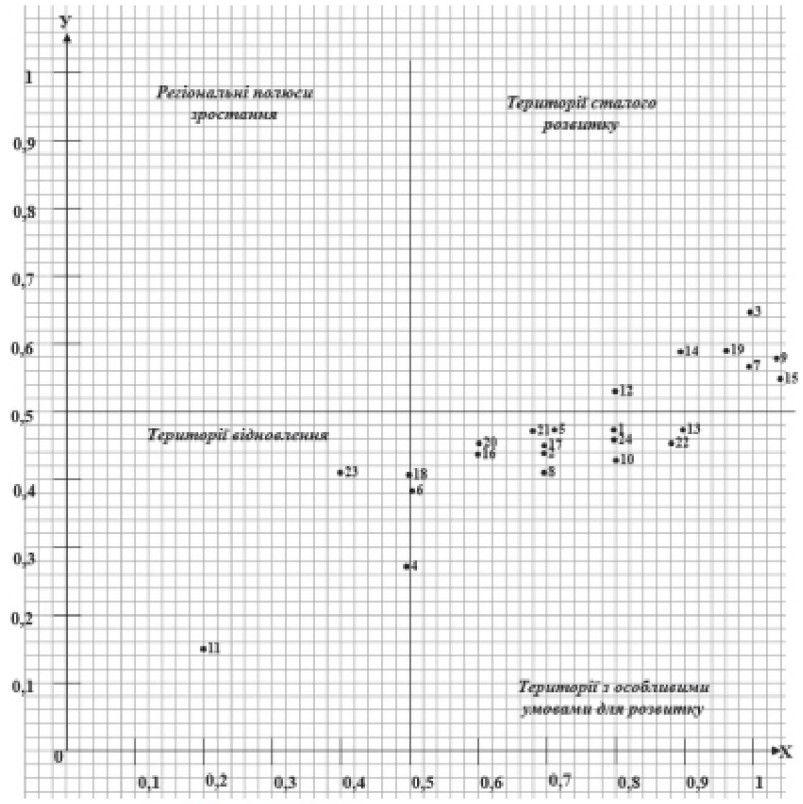

Рис. 1. Розподіл територій за їх функціональним типом

Джерело: побудовано автором

Запропонований підхід дозволяє предметно підійти до визначення пріоритетів повоєнної розбудови з врахуванням типологізації територій та їх відповідності базовим умовам й можливостям розвитку, а також ступеню руйнації в наслідок бойових дій.

Наступний етап досліджень, що запланований, буде спрямований на апробацію оцінки територій з особливими умовами розвитку безпосередньо. Науково-практичні рекомендації розподілу територій за їх функціональним типом та оцінки соціально-економічної ефективності повоєнної відбудови країни будуть направлені до Міністерства розвитку громад та територій України.

Список літератури

1. Мартинович Н.О. Комплекс показників оцінювання соціально-економічних результатів та ефективності відновлення зруйнованих територій через війну. *Економіка та право*. 2022. № 4 (67). С. 57–71. https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.057
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 № 5323. *Ліга: Закон*. 2022. URL: https://ips.ligazakon.net/document/JI04786G?an=143
3. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт за 2020 рік». За ред. І.М. Нікітіної. К.: Держкомстат України, 2021. 128 с.
4. Статистичний збірник «Регіони України». За ред. І.Є. Вернера. К.: Державна служба статистики України, 2017. Ч. 1. 323 с.
5. Статистичний збірник «Регіони України». За ред. І.Є. Вернера. К.: Державна служба статистики України, 2018. Ч. 1. 315 с.
6. Статистичний збірник «Регіони України». За ред. І.Є. Вернера. К.: Державна служба статистики України, 2019. Ч. 1. 276 с.
7. Статистичний збірник «Регіони України». За ред. І.Є. Вернера. К.: Державна служба статистики України, 2020. Ч. 1. 276 с.
8. Статистичний збірник «Регіони України». За ред. І.Є. Вернера. К.: Державна служба статистики України, 2021. Ч. 1. 276 с.

Наукове видання

РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЛІТАРНОГО ВПЛИВУ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Київ, 28 березня 2023 р.)
у 2-х томах

За загальною редакцією В.А. Устименка,
директора Державної установи «Інститут економіко-правових
досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»,
члена-кореспондента НАН України, члена-кореспондента НАПрН України,
доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України
Редактори – упорядники:
Градобоєва Є.С.
Ілларіонов О.Ю.
Санченко А.Є.

Комп'ютерна верстка: Вадим Петрунін
Підписано до друку 08.11.2023. Формат 60x90 1/16
Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 9,25 Тираж 30 прим. Зам. 295.

Видавництво ТОВ «Компанія ВАІТЕ»
01042, м. Київ, вул. Саперне поле, 26, к. 27.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
серія ДК № 2570 від 27.07.2006 р.